

JOANNA KATARZYNA PUCHALSKA

BUSHIDŌ

ETHOS SAMURAJÓW OD OPOWIEŚCI
WOJENNYCH DO WOJNY NA PACYFIKU

Próbka książki wyłącznie do celów informacyjnych.

© Copyright by Wydawnictwo KIRIN

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	9
WSTĘP	18
DROGA ŁUKU I KONIA. UZBROJENIE SAMURAJÓW	28
Oręż samurajski – ogólna charakterystyka	28
Wierzchowce	30
Łuk	35
Broń sieczna.....	40
Broń drzewcowa	50
Pozostałe typy broni białej	53
Broń palna	59
Zbroja	62
SZTUKA ZABIJANIA. SAMURAJSKIE METODY WALKI.....	70
Trening i szkoły walki	70
Walka wręcz	83
Trening z łukiem	86
Szermierka	88
Jeździectwo.....	93
Pozostałe umiejętności.....	96
Sztuki walki wspólnie	100
POWAB ŚMIERCI. ETHOS SAMOBÓJSTWA I ZEMSTY	107
Seppuku	107
Zemsta	136
CZUŁOŚĆ WOJOWNIKA. MIŁOSNE RELACJE MIĘDZY MĘŻCZYZNAMI.....	143
GUNKI MONOGATARI. OPOWIEŚCI WOJENNE	159
Eposy wojenne w Japonii	159
Aparycja i umiejętności wojowników	168

Taktyka	176
Prawa wojny.....	181
Uczucia na polu bitwy	185
Wojenne cnoty i hańba	188
Kobiety na polu bitwy.....	201
Religia i kultura.....	203
CHŪSHIN GISHI. IDEAŁ WOJOWNIKA W ŚWIETLE	
PRAW I PISM SAMURAJÓW	210
Prawa o zasięgu ogólnym	210
Prawa lokalne i testamenty dla potomnych	215
I. Testamenty okresu Kamakura.....	216
II. Testamenty okresu Muromachi	223
III. Prawa i testamenty okresu Sengoku	228
IV. Pisma okresu Edo	239
KRWAWY HINOMARU. SPECYFIKA CESARSKICH	
WOJSK JAPONII ORAZ ICH DZIAŁAŃ W WOJNIE	
W AZJI I NA PACYFIKU	258
Ideologiczne podstawy cesarskich sił zbrojnych.....	258
Samurajski ethos w służbie propagandy.....	267
Samurajski oręż w rękach żołnierza.....	277
Kształtowanie postaw żołnierzy	282
Misje samobójcze.....	287
TRWAŁOŚĆ LEGENDY.	
WSPÓŁCZESNY OBRAZ SAMURAJA.....	314
PODSUMOWANIE	347
PODZIĘKOWANIA.....	351
BIBLIOGRAFIA I ŹRÓDŁA.....	352
INDEKS NAJWAŻNIEJSZYCH NAZWISK ORAZ IMION	
POSTACI MITOLOGICZNYCH	367
INDEKS RZECZOWY	372

DROGA ŁUKU I KONIA. UZBROJENIE SAMURAJÓW

ORĘŻ SAMURAJSKI – OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA

Europejskie rycerstwo oraz japońscy samurajowie nie zaistnieliby w znanej nam formie bez niezbędnych atrybutów swojego stanu – wierzchowców i broni. Dostępne lub afirmowane środki walki to istotny element życia każdego wojownika, dlatego za niezbędne uważam przyjrzenie się temu aspektowi egzystencji japońskiej klasy rycerskiej, zwłaszcza, że w *bushidō* spotykamy odwołania do ryszunka bojowego. W niniejszym rozdziale chciałabym pokrótce omówić najważniejsze elementy samurajskiego ekwipunku, w tym konie – nieodłącznych towarzyszy rycerzy.

Oręż możemy podzielić na kilka rodzajów, przede wszystkim na broń zaczepną i uzbrojenie ochronne. Zwyczajowo w ramach omawiania broni wspomina się również o rzędzie jeździeckim. Jeśli chodzi o broń zaczepną, to wyróżnia się tu broń miotającą, białą i palną. Najbogatszym działem pozostaje broń biała, która zawiera broń obuchową, sieczną i drzewcową¹. Wszystkie wymienione typy uzbrojenia były używane przez samurajów.

Broń to środki materialne służące do prowadzenia walki – do zabijania². Ta banalna prawda decyduje o tym, że przedmioty określane tym mianem mają spełniać przeznaczone im funkcje jak najlepiej, od tego bowiem zależy nierzadko życie ich posiadacza. To nastawienie na użyteczność

¹ W. Kwaśniewicz, *Leksykon broni białej i miotającej*, Warszawa 2003, s. 30.

² *Słownik terminologiczny sztuk pięknych*, red. K. Kubalska-Sulkiewicz, M. Bielska-Lach, A. Manteuffel-Szarot, Warszawa 2003, s. 52.

i funkcjonalność broni decyduje o ich szczegółach konstrukcyjnych. Z tego względu oręż paradny będzie zawsze znacznie bardziej ozdobny niż broń prostego żołnierza, jednocześnie tracąc swoje walory użytkowe. Japończycy jednak potrafili w swojej broni połączyć w zadziwiający sposób praktyczną prostotę z wyrafinowaną estetyką i elementami zdobniczymi, tworzącymi spójną, nierozdzieloną całość, która niektórym nakazuje nazywać dzieła japońskich kowali najpiękniejszą i najdoskonalszą bronią białą świata³. Ta harmonia piękna i zabójczości każe postrzegać militarne wytwory Archipelagu jako wyjątkowe zjawisko, o którym profesor Żygulski pisał:

O ile istnieją trudności w rozróżnieniu poszczególnych typów narodowych broni w Europie i na Bliskim Wschodzie, rozpoznanie uzbrojenia japońskiego jest rzeczą łatwą, nie budzącą wątpliwości. Jakie są przyczyny tego zjawiska? Otóż broń kształtowana w Japonii od wieków, pomimo [...] inspiracji idących z kontynentu azjatyckiego, głównie z Chin, drogą przez Koreę, a także sporadycznych zapożyczeń od Europejczyków, osiągnęła niebywały stopień oryginalności i konsystencji form. Kształt określonego rodzaju uzbrojenia idealnie odpowiadał funkcji, dając jednocześnie wrażenie estetyczne przysługujące w zasadzie jedynie prawdziwym dziełom sztuki. Do tego efektu przyczyniały się również znakomite tworzywa służące do wyrobu broni: stal, żelazo i metale szlachetne, wyszukane gatunki drewna, laki, tkaniny jedwabne, brokaty, skóra zwierzęca i rybia. Wyraz artystyczny tej broni wynikał ponadto z zastosowanej kolorystyki i dekoracji⁴.

Na unikatowość broni japońskiej niewątpliwie wpływ miało odseparowanie Wysp Japońskich od kontynentu azjatyckiego. I chociaż zarówno wytwory chińskie, mongolskie, jak i europejskie miały w pewnych okresach historycznych znaczenie dla ewolucji japońskiego uzbrojenia, to jednak względna izolacja Japończyków pozwoliła im na wykształcenie specyficznych form oręża.

³ Oczywiście trudno jest powiedzieć o konkretnym typie broni, iż jest najdoskonalszy, broń zaczepna ewoluowała bowiem równolegle do rozwoju zbroi, a nawet najbardziej zaawansowane typy uzbrojenia w pewnych warunkach środowiskowych czy logistycznych mogą się nie sprawdzać.

⁴ Z. Żygulski jun., *Broń wschodnia*, Warszawa 1983, s. 141–142.

Bushidō. Ethos samurajów od opowieści wojennych do wojny na Pacyfiku

Autor: Joanna Katarzyna Puchalska

Bushidō bywa nazywane kodeksem honorowym samurajów, co mija się z prawdą. W czasach samurajów nie istniał bowiem żaden pisany kodeks postaw i zachowań tej klasy, jej przedstawiciele zaś odnieśli niejedno spektakularne zwycięstwo za sprawą zdrady i niesubordynacji w szeregach wroga. Ponadto sam termin do powszechnego użytku wszedł dopiero w XX wieku. Co w rzeczywistości nazywany bushidō, to samurajski etos, a właściwie bardziej poprawnie – ethos, kształtowany przez stulecia w epokach wojennych, legendach, a także rozprawach filozoficznych i zaleceniach moralnych członków stanu samurajskiego.

Niniejsza książka śledzi najważniejsze elementy składające się na ethos samurajski, analizuje sprzeczne niekiedy poglądy samych samurajów na własną rolę i pozycję w społeczeństwie, a także ukazuje, w jaki sposób zaistniał on w XX wieku – jako narzędzie wojennej propagandy oraz popularny temat w kulturze masowej.

Liczba stron: 380

format: B5

okładka: miękka

data wydania: wrzesień 2016

cena detaliczna: 47,00 zł

patronaty: Torii, Histmag.org

Do kupienia na:

<http://sklep.kirin.pl/pl/1223-bushid-ethos-samurajow-od-opowieści-wojennych-do-wojny-na-pacyfiku-.html>